

Minister Obrony Narodowej
Al. Niepodległości 218
00-911 Warszawa

PETYCJA W INTERESIE PUBLICZNYM
w sprawie doprecyzowania przepisów dotyczących nieuprawnionego posługiwania
się znakiem zakazu fotografowania, o którym mowa w art. 616a ustawy o obronie
Ojczyzny

Działając na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, wnoszę petycję w interesie publicznym o podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do doprecyzowania przepisów ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny w zakresie zasad posługiwania się znakiem zakazu fotografowania, o którym mowa w art. 616a tej ustawy.

Wnoszę w szczególności o rozważenie wprowadzenia do ustawy o obronie Ojczyzny przepisów, które jednoznacznie:

1. określą, że znak zakazu fotografowania może być umieszczany wyłącznie na obiektach rzeczywiście objętych zakazem wynikającym z art. 616a ust. 1 ustawy oraz wyłącznie przez podmioty uprawnione albo z ich upoważnienia;
2. przesądzą, że umieszczenie takiego znaku na obiekcie nieobjętym zakazem nie wywołuje skutków prawnych wobec osób trzecich, w szczególności nie stanowi podstawy do przypisywania im odpowiedzialności z art. 683a ustawy;
3. wprowadzą wyraźną sankcję za nieuprawnione umieszczanie, eksponowanie lub używanie znaku zakazu fotografowania albo oznaczeń łudząco podobnych do urzędowego wzoru, jeżeli mogłyby one wywołać u osób postronnych błędne przekonanie o istnieniu ustawowego zakazu fotografowania.

I. Uzasadnienie petycji

Obowiązujące przepisy art. 616a ustawy o obronie Ojczyzny przewidują zakaz fotografowania, filmowania, utrwalania w inny sposób lub przesyłania danych obrazu określonych obiektów, ruchomości oraz wizerunku osób znajdujących się w tych obiektach. Po nowelizacji obowiązującej od dnia 12 sierpnia 2025 r. zakaz ten dotyczy obiektów zajmowanych przez jednostki wojskowe lub służby specjalne, o których mowa w art. 11 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, jeżeli zostały one oznaczone znakiem graficznym wyrażającym ten zakaz.

Jednocześnie ustawa stanowi, że o oznaczeniu obiektu znakiem zakazu fotografowania decyduje dowódca jednostki wojskowej, a w przypadku służb specjalnych – szef właściwej służby. Wzór znaku zakazu fotografowania został określony w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 sierpnia 2025 r. w sprawie wzoru znaku zakazu fotografowania.

Oznacza to, że znak ten nie jest zwykłą tabliczką informacyjną ani prywatnym komunikatem właściciela nieruchomości. Jest to urzędowy znak, którego obecność w przestrzeni publicznej może wpływać na zakres wolności obywateli i na ocenę legalności ich zachowania. Naruszenie zakazu fotografowania obiektu, o którym mowa w art. 616a ust. 1, oznaczonego znakiem zakazu fotografowania, zostało zagrożone odpowiedzialnością wykroczeniową z art. 683a ust. 1 ustawy o ochronie Ojczyzny.

W obecnym stanie prawnym powstaje jednak istotna luka. Przepisy określają:

- kiedy zakaz fotografowania obowiązuje;
- kto może zdecydować o oznaczeniu obiektu;
- jaki jest wzór znaku;
- jaka sankcja grozi za naruszenie zakazu.

Nie regulują natomiast wprost sytuacji, w której znak zakazu fotografowania zostanie umieszczony samowolnie przez podmiot nieuprawniony, np. właściciela lub zarządcę obiektu prywatnego, wspólnotę mieszkaniową, przedsiębiorcę, ochronę obiektu albo inny podmiot, który nie jest dowódcą jednostki wojskowej ani szefem właściwej służby specjalnej i którego obiekt nie jest objęty zakazem z art. 616a ust. 1 ustawy.

Brak takiej regulacji może prowadzić do poważnych problemów praktycznych.

Po pierwsze, nieuprawnione posługiwanie się urzędowym wzorem znaku może wprowadzać obywateli w błąd co do istnienia ustawowego zakazu fotografowania. Przeciętny obywatel, widząc znak odpowiadający wzorowi określonymu w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej, nie jest w stanie samodzielnie i natychmiastowo ustalić, czy dany obiekt rzeczywiście jest obiektem jednostki wojskowej lub służby specjalnej objętym zakazem, czy też znak został umieszczony bez podstawy prawnej.

Po drugie, samowolne oznaczanie obiektów takim znakiem może wywoływać efekt mrozący wobec osób korzystających z konstytucyjnej wolności pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Dotyczy to zwłaszcza fotografowania i filmowania przestrzeni publicznej, dokumentowania działań podmiotów publicznych i prywatnych, dziennikarstwa obywatelskiego, działalności społecznej, kontroli obywatelskiej, a także zwykłego wykonywania zdjęć w miejscach publicznych.

Po trzecie, brak wyraźnej sankcji za nieuprawnione posługiwanie się znakiem może zachęcać do instrumentalnego wykorzystywania oznaczenia w celu odstraszenia obywateli od legalnego fotografowania. W praktyce podmiot nieuprawniony mógłby umieścić znak na ogrodzeniu, bramie lub elewacji obiektu, a następnie powoływać się wobec osób fotografujących na rzekomy zakaz ustawowy, grozić wezwaniem Policji, żądać usunięcia zdjęć lub zaprzestania rejestracji obrazu.

Po czwarte, taka sytuacja może utrudniać pracę funkcjonariuszy publicznych. Policjant wezwany na interwencję może zostać postawiony w sytuacji, w której na miejscu znajduje się znak odpowiadający urzędowemu wzorowi, lecz nie jest oczywiste, czy został on umieszczony przez uprawniony podmiot i czy obiekt rzeczywiście podlega art. 616a ustawy. Brak jednoznacznych przepisów zwiększa ryzyko niejednolitej praktyki interwencyjnej oraz niepotrzebnych konfliktów między obywatelami, zarządcami obiektów i służbami.

Po piąte, nieuprawnione stosowanie znaku osłabia powagę i wiarygodność oznakowania ustanowionego przez państwo. Jeżeli urzędowy znak, z którym ustawa wiąże odpowiedzialność wykroczeniową, mógłby być bezkarnie powielany i umieszczany przez podmioty prywatne na dowolnych obiektach, prowadziłoby to do deprecjacji samego instrumentu prawnego. Obywatel powinien mieć zaufanie, że znak ustanowiony przez przepisy prawa został umieszczony legalnie i przez uprawniony podmiot.

Problem ten nie powinien być pozostawiony wyłącznie wykładni ogólnych przepisów Kodeksu wykroczeń. Można rozważać, czy w określonych przypadkach nieuprawnione posługiwanie się takim znakiem mogłoby być oceniane na podstawie innych regulacji, jednak obecny stan prawny nie daje obywatelom, zarządcom obiektów ani funkcjonariuszom dostatecznie jasnej odpowiedzi. W szczególności art. 85 Kodeksu wykroczeń, choć posługuje się ogólnym pojęciem „znaku”, umiejscowiony jest w rozdziale dotyczącym bezpieczeństwa i porządku w komunikacji, co może prowadzić do wątpliwości, czy obejmuje znak zakazu fotografowania z ustawy o obronie Ojczyzny. W sprawach o charakterze represyjnym obywatel nie powinien być zmuszony do opierania się na niepewnej i rozszerzającej wykładni przepisów.

W mojej ocenie sprawa wymaga prostej, jednoznacznej i proporcjonalnej interwencji ustawodawczej. Nie chodzi o zniesienie zakazu fotografowania obiektów rzeczywiście wymagających ochrony. Przeciwnie – postulowana zmiana wzmacniałaby wiarygodność tego zakazu, ponieważ ograniczałaby możliwość nadużywania urzędowego oznaczenia przez podmioty nieuprawnione.

II. Konsekwencje pozostawienia obecnego stanu prawnego

Pozostawienie obecnych przepisów bez doprecyzowania może prowadzić do następujących skutków:

1. nieuprawnione podmioty będą mogły wywoływać u obywateli błędne przekonanie o obowiązywaniu zakazu fotografowania;
2. osoby fotografujące legalnie z przestrzeni publicznej mogą rezygnować z wykonywania zdjęć lub nagrań w obawie przed odpowiedzialnością;
3. może dochodzić do bezpodstawnego zastraszania obywateli wezwaniem Policji, karami, konfiskatą sprzętu lub żądaniem usunięcia materiałów;
4. funkcjonariusze Policji mogą być wzywani do interwencji w sprawach, w których źródłem konfliktu jest nieuprawnione posługiwanie się urzędowym znakiem;
5. może dojść do nierównej i nieprzewidywalnej praktyki stosowania prawa;
6. autentyczne oznakowanie obiektów wojskowych i obiektów służb specjalnych może tracić na wiarygodności;

7. cel ustawy, jakim jest ochrona rzeczywiście istotnych obiektów z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, może zostać osłabiony przez inflację i nadużywanie znaku.

III. Proponowany kierunek zmian legislacyjnych

Wnoszę o rozważenie dodania do art. 616a ustawy o obronie Ojczyzny nowych ustępów następującym lub zbliżonym brzmieniu:

„13. Znak zakazu fotografowania może być umieszczany wyłącznie na obiektach objętych zakazem, o którym mowa w ust. 1, przez podmiot, o którym mowa w ust. 3, albo z jego pisemnego upoważnienia.

14. Umieszczenie znaku zakazu fotografowania na obiekcie nieobjętym zakazem, o którym mowa w ust. 1, albo przez podmiot nieuprawniony, nie wywołuje skutków prawnych określonych w niniejszym artykule i nie stanowi podstawy odpowiedzialności, o której mowa w art. 683a.

15. Zabrania się umieszczania, utrzymywania, eksponowania lub używania znaku zakazu fotografowania albo oznaczenia do niego łudzaco podobnego w sposób mogący wywołać u osoby postronnej przekonanie o obowiązywaniu zakazu, o którym mowa w ust. 1, jeżeli obiekt nie jest objęty tym zakazem albo znak nie został umieszczony przez podmiot uprawniony.”

Jednocześnie wnoszę o rozważenie dodania po art. 683a ustawy o obronie Ojczyzny nowego przepisu sankcyjnego w następującym lub zbliżonym brzmieniu:

„Art. 683b. 1. Kto, nie będąc uprawnionym albo działając bez upoważnienia podmiotu, o którym mowa w art. 616a ust. 3, umieszcza, utrzymuje, eksponuje lub używa znaku zakazu fotografowania albo oznaczenia do niego łudzaco podobnego w sposób mogący wywołać u osoby postronnej przekonanie o obowiązywaniu zakazu, o którym mowa w art. 616a ust. 1, podlega karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega, kto na podstawie znaku umieszczonego z naruszeniem art. 616a ust. 13 lub 15 żąda od innej osoby zaprzestania fotografowania, filmowania, utrwalania w inny sposób lub przesyłania danych obrazu, powołując się na zakaz, o którym mowa w art. 616a ust. 1.

3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 sąd może orzec obowiązek usunięcia znaku lub oznaczenia albo przywrócenia stanu poprzedniego.”

Alternatywnie, jeżeli projektodawca uzna, że materia ta powinna zostać uregulowana w Kodeksie wykroczeń, można rozważyć dodanie do Kodeksu wykroczeń przepisu szczególnego dotyczącego nieuprawnionego używania urzędowych znaków zakazu lub nakazu określonych w ustawach lub aktach wykonawczych. W mojej ocenie rozwiązanie w ustawie o obronie Ojczyzny byłoby jednak bardziej przejrzyste, proporcjonalne i ograniczone do konkretnego problemu.

IV. Uzasadnienie proponowanej konstrukcji

Proponowane rozwiązanie ma charakter minimalny i nie ingeruje w samą zasadę zakazu fotografowania obiektów wskazanych w art. 616a ust. 1 ustawy.

Jego celem jest jedynie zapewnienie, że znak zakazu fotografowania będzie używany wyłącznie wtedy, gdy istnieje ku temu podstawa ustawowa oraz decyzja właściwego podmiotu. Ustawowe doprecyzowanie tej kwestii zwiększyłoby pewność prawa zarówno po stronie obywateli, jak i po stronie podmiotów zarządzających obiektami oraz funkcjonariuszy prowadzących interwencje.

Wprowadzenie przepisu wskazującego, że nieuprawnione umieszczenie znaku nie wywołuje skutków prawnych wobec osób trzecich, pozwoliłoby uniknąć sytuacji, w której obywatel rezygnuje z legalnego działania wyłącznie dlatego, że nieuprawniony podmiot posługuje się urzędowym oznaczeniem.

Wprowadzenie sankcji za nieuprawnione używanie znaku jest natomiast uzasadnione tym, że znak ten nie pełni wyłącznie funkcji informacyjnej. Jest elementem mechanizmu prawnego, z którym ustawa wiąże odpowiedzialność wykroczeniową. Jego nieuprawnione używanie może więc realnie oddziaływać na prawa i wolności jednostki.

Analogicznie państwo chroni autentyczność wielu oznaczeń urzędowych, znaków drogowych, dokumentów, pieczęci, tablic i innych symboli, których nieuprawnione użycie mogłoby wprowadzać obywateli w błąd co do istnienia obowiązku prawnego albo kompetencji danego podmiotu. Znak zakazu fotografowania powinien korzystać z podobnej ochrony, ponieważ jest znakiem ustanowionym w przepisach prawa i związanym z możliwością poniesienia odpowiedzialności.

V. Podsumowanie

Wnoszę o podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do usunięcia opisanej luki prawnej przez jednoznaczne uregulowanie zasad posługiwania się znakiem zakazu fotografowania oraz wprowadzenie sankcji za jego nieuprawnione używanie.

Postulowana zmiana służy ochronie interesu publicznego, ponieważ:

1. wzmacnia pewność prawa;
2. zapobiega nadużywaniu urzędowego znaku przez podmioty nieuprawnione;
3. chroni obywateli przed bezpodstawnym ograniczaniem legalnego fotografowania i filmowania;
4. ułatwia funkcjonariuszom ocenę sytuacji podczas interwencji;
5. wzmacnia wiarygodność oznakowania obiektów rzeczywiście istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa;
6. nie osłabia ochrony obiektów wojskowych ani obiektów służb specjalnych.

Proszę o rozpatrzenie niniejszej petycji oraz poinformowanie mnie o sposobie jej załatwienia.

Z poważaniem,

A solid black rectangular box used to redact the signature of the sender.